గతస్మృతులు

*** డి. కామేశ్వరి ***

'అరుణా, ఇంకా అలాగే వున్నావమ్మా? [illegible] పెళ్ళివారు వచ్చేవేళ అవు తుంది. త్వరగా తెములు, తలోవుగా [illegible] రెడీ చేస్తాను.' అని కూతుర్ని [illegible] వంటింట్లోకి వెళ్ళిన [illegible] తన పెళ్ళిచూపులనాటి సంఘ [illegible] కి వచ్చింది.

అన్నింటికి [illegible] మొదటిసారి వంటదార మొదలగు [illegible] పరవస్తువులకు వెనక [illegible] దగ్గర క్యాలో నిలబడి తొంగిచూడవలసిందే. [illegible] నాన్నగారు కట్టెలు [illegible] క్యాలో నిలబడ్డారు. పక్కింటివారి [illegible] మాటలతో వచ్చింది, ఇంట్లో ఎవరో వచ్చారు రమ్మని నాన్నగారి [illegible] తొందర చేస్తూ పరిగెత్తింది. [illegible] లకు పిలిచి తల్లి [illegible] చేసింది' అనకు [illegible] పారిపోకుండా [illegible]

'ఏమే, వంటచేస్తున్నావా? ఇంకా వంటి యింటిలోనే వున్నావా' అంటున్న భర్త కేకకు 'వస్తున్నా'నంటూ [illegible] పెట్టింది కామాక్షమ్మగారు. [illegible] రు తాటాకుబుట్టలో అరటిపళ్ళు, బూంది [illegible] తెచ్చి కామాక్షితో 'యివి ప్లేట్లలో [illegible] అబ్బాయి మళ్ళీ వాళ్ళింటి [illegible] నావు.' అన్నారు. అలాగే అంటూ ప్లేట్లు తీసికొని [illegible] 'అమ్మా నే ఏ బట్టలు కట్టుకోను' అన్న అరుణ పిలుపుకు [illegible] 'ఆ, వస్తున్నానమ్మా' అంటూ [illegible] 'ఏమిటీ [illegible]' అని [illegible] అడిగింది 'ఏమిటమ్మా [illegible] మూస్తున్నావు. నువ్వు ఏదో ఆలోచిస్తున్నట్లు కనిపిస్తున్నావు. [illegible] కూడా ఎర్రబడినట్లుంది. [illegible] 'నన్ను ఏ బట్టలు కట్టుకోమంటావ్?' అని తల్లిని అడిగింది. అప్పుడు కామాక్షమ్మగారు [illegible] నీలం [illegible], తెల్లటి [illegible] కిచ్చి, '[illegible]' అని [illegible] 'నా అరుణ [illegible] బొమ్మ. ఈ సంబంధం కుదిరితే [illegible] వంతులు' అనుకుంటూన్న కామాక్షమ్మ [illegible] 'నీ అదృష్టము [illegible] లోయుగానుందా' అని మనస్సు [illegible] ప్రశ్నవేసింది [illegible] నచ్చిన పెండ్లికొడుకు [illegible] అని కబురు పెట్టేసరికి, నాన్నగారు 'ఏమమ్మా, అబ్బాయి నచ్చాడా. నీకు ఇష్టమేనా' అని అడిగారు. [illegible] తెలియని వయస్సు [illegible] పెళ్ళంటే బాధ్యతలు, [illegible] 'ఇష్టమే' అని [illegible] కట్నం [illegible] పొలం [illegible] నాన్నగారు చెప్పటంతో [illegible]

'అమ్మా నేను తెమిలిపోయాను కాని నువ్వు ఎలా వున్నావో చూడు. ఏమిటమ్మా యివాళ అలా పరధ్యానంగా ఉన్నావు. ఆ పని నేను చేస్తాను. నీవు తలదువ్వుకుని చీరమార్చుకో' అని అరుణ నే సరికి తనవాలకానికి నవ్వువచ్చి లేచింది అక్కడనుండి. ముఖం కడుక్కుని గదిలోకి వచ్చేసరికి పెద్దకొడుకు ఫోటో కనిపించింది బల్లమీద. బుజ్జి పుట్టినపుడు తనేత ముగిసిపోయింది. కాని యిప్పుడు వాడు లేడు తనకు పెండ్లి తరువాత జరిగినవి అన్ని పట్టింపులంకే విధిలేక జరిగినవే కాని కావాలని సంతోషంగా ఏదీ చేయలేదు పట్టుదలకల తల్లి, తండ్రిమాట ఏదీ చెల్లలేదు. సంతోషంగా తన్ను కాపరానికి పంపమన్న భర్తకు అదిగో, యిదిగో అంటూ ఆలస్యం చేస్తుంటే రామారావే ఒకరోజు ఉదయం వచ్చి నిల్చున్నపాటున తన్ను తీసుకెళ్ళాడు. నాన్నగారు ఇంట్లో లేరు. ఆ పంకతో 'సారె' ఏమి పెట్టకుండానే పంపింది తల్లి ఏవో నాలుగు చీరలతో.

'రండి రండి బావగారు. ఏమే ఎక్కడున్నావు. ఇలా చూడు అక్కగార్ని లోపలకు తీసుకువెళ్ళు' అన్నాయన (భర్త) గారి కేకలకు హడావుడిగా చీర సర్దుకుని యివతలికి వచ్చి పెళ్ళివారిని ఆహ్వానించింది. పెళ్ళికొడుకు చూపులకు బాగానే వున్నాడు. కాఫీ, ఫలహారాలు అందించిన తర్వాత మధ్యవర్తి తనకు దూరపు వరుస మేనమామ అయిన రామకృష్ణగారు. 'అమ్మా, కామాక్షి అరుణని తీసుకు రామ్మా' అనగానే తాను భర్తకేసి చూచింది. కళ్ళతోనే ఆమోదం అందుకున్న తను లేచి వెళ్ళి అరుణని తీసుకు వచ్చింది. 'కూచో అమ్మా అలా' అన్నాడు రామకృష్ణయ్యగారు. అరుణని చూడగానే పెళ్ళివారి ముఖం విప్పారింది. ఇదివరలో పెండ్లిచూపులకు వెళ్ళినప్పుడు కనీసం తలెత్తి చూడని కొడుకు పెళ్ళికూతుర్ని చూడడమే కాకుండా 'అమ్మా, అమ్మాయి పేరు ఏమిటో అడుగు' అన్నాడు. అలాగే అన్నట్లు కన్నులతో సైగచేసి 'అమ్మాయి నీపేరు ఏమిటి' అని పెండ్లికొడుకు తల్లి అడిగింది. 'నా పేరు అరుణ' అంది అరుణ సిగ్గుగా తలవంచుకుని, తన్ను మాట్లాడించాలని కుతూహలపడుతున్న సుధాకర్‌తో. 'ఏం చదివేవమ్మా' అన్నారు పెళ్ళికొడుకు తండ్రి రామనాధంగారు. 'ఎస్సెల్సీ ప్యాసయ్యానండీ' అని వినయంగా జవాబిచ్చింది అరుణ. 'ఏమీ అడక్కుండానే పెళ్ళిచూపులకు వచ్చామా ఏమిటి అమ్మాయిని అడుగుతున్నారు' తన వాళ్ళని హెచ్చరించి 'వదినగారు' అమ్మాయిని లోపలికి తీసికొని వెళ్ళండి' అంది సుదరమ్మ. వాళ్ళకు నమస్కారం చెప్పి తల్లితో వెనక వెడుతూ వెనుదిరిగి చూసిన అరుణ కళ్ళలోకి నవ్వుతూ చూచాడు సుధాకర్. కూతుర్ని గదిలో వదిలి హాల్లోకి వచ్చింది తను. 'వస్తాం వదినగారు. హడావుడిలో మరిచిపోయాము. పూలు పళ్ళు అమ్మాయికివ్వండి' అని తన చేతిలో పెట్టి వెళ్ళారు పెళ్ళివారు.

వాళ్ళను సాగనంపి లోనికి వచ్చిన రామారావు భార్య నవ్వు చూచి 'ఏమిటది. ఏదో ఆలోచనలో వున్నావు' అన్నాడు. 'అబ్బే, ఏమీలేదు' అంటూనే లేచి యిల్లు సర్దుకుందుకి వెళ్ళింది. రాత్రి భోజనాలు పని అయిన తర్వాత తను మంచం చేరేసరికి పదిగంటలు దాటింది. రెండవపిల్ల లక్ష్మి, మూడవది రమ గుర్రుపెట్టి నిద్రపోతున్నారు. రెండవవాడు చంద్రం యింకా రాస్తున్నాడు. చంటివాడు నిద్రపోతున్నాడు. అరుణ మంచం, భర్త మంచం ఖాళీగా వుంది. తండ్రీకూతుళ్ళ మాటలు డాబామీదనుండి వినిపిస్తున్నాయి. కాని తనకు ఓపికలేక పైకి వెళ్ళలేదు. చంటివాడి ప్రక్కన పడుకున్న తన మనస్సు మళ్ళీ గతంలోనికి పరుగెత్తింది.

తన అత్తవారిది పెద్ద సంసారం. అయిదుగురు అన్నదమ్ములు. యిద్దరు ఆడపడుచులు. ఇంటికి తనే పెద్ద కోడలు. అత్తమామలు లేరు. 'పెళ్ళిలో మీ వాళ్ళు ఏమీ మర్యాదలంటూ చేయలేదు' అంటూ సూటిపోటీ మాటలు విసిరే పెద్ద ఆడపడుచు, వదినా అంటూ అన్నిటికి తన్నే పిలిచే మరదులు, 'చేసే ప్రతిపని నీకు ఏమీ చేతకాదు' అని వంక పెట్టే చిన్న ఆడపడుచు—

తను అల్లారు ముద్దుగా అన్నట్టే పెరిగింది పుట్టింట్లో. యెవరు ఏమన్నా తన భర్త మాత్రం ఏమి అనేవాడు కాదు. తను మాత్రం ఏవరు ఏమన్నా మౌనంగా దానిలా వుండిపోయేది కాని జవాబు యిచ్చి యెరుగదు. తనని యెప్పుడు పుట్టింటికి పంపడానికి ఆయన యిష్టపడేవారేకాదు. ఆ ప్రేమ అభిమానం యిప్పటికీ వున్నాయి. కాని ఈ మధ్య తరుచు మనః స్పర్థలు వస్తున్నాయి తమ యిద్దరి మధ్య.

పెద్దవాడు పుట్టినప్పుడు తన్ను వాణ్ణి చూట్టానికి వారం వారం వచ్చేవారు. మూడవనెల రాగానే తనని, బుజ్జిని తీసికుని వచ్చేసారు. కాలక్రమంగా నాన్నగారు పోవడం, తరువాత అన్ని పురుళ్ళు యిక్కడే పోసుకుంది తను. అప్పుడప్పుడు అన్నా సమయం వచ్చినప్పుడు పేచి పెద్ద ఆడపడుచు. చిన్న ఆడపడుచుని పెళ్ళయి అత్తవారింటికి పంపేటప్పుడు తను ఎంత బాధ పడింది. ఏకంగా ఆరేళ్ళు స్నేహంగా వున్నారు అని తలచుకుంటే 'అమ్మో అరుణని అత్తవారింటికి పంపి ఎలా వుండగలను.' అనుకుంటూ నిద్రలోకి ఒరిగిపోయింది. తెల్లవారజామున పాలవాడి కేకకి మళ్ళీ మెలకువ వచ్చింది.

లేచిన దగ్గర నుండి మళ్ళీ హడావుడి. పెళ్ళివారు వెళ్ళిన నాలుగు రోజులకు అరుణ నచ్చిందని ఉత్తరం వ్రాసారు. ఉత్తరం చూచిన తర్వాత 'ఏమ్మా నీ వుద్దేశ్యం ఏమిటి?' అని తన్ని తన నాన్నగారు అడిగినట్లే అరుణని అడిగారు ఆయన. 'మీ యిష్టం నాన్నగారు' అంది అరుణ. 'అమ్మని చిన్నపిల్ల కనుక తాతగారు అడిగారు పేరుకు మాత్రం. కాని నీవు చదువుకున్నావు. నీకు ఆలోచించే శక్తి, వయస్సు వున్నాయి. ఆలోచించి చెప్పమ్మా?' అని అడిగే భర్తని చూచి 'నాకు ఆలోచించే శక్తి వచ్చాక పెళ్ళిచేస్తే ఎలా వుండేదో. ఇంత రభస రభసపు సంసారం, యింత కోపిష్టి భర్త ప్ర
దానికి వ్యాఖ్యానించటం, నవ్వగడనే
తనకు మల్లె యెదటివారికి ఆశ
సరదాలు, కోరికలు 'వుంటాయ
నాడు అనుకోరు కదా! ఇరు
నుండి ఈ రోజువరకు ఒ
మరుదులు ఎవరి సంసారా
కుంటున్నారు. భార్యలు

పై వారమే!

ఆంధ్రసచిత్రవారపత్రిక

సంక్రాంతి ప్రత్యేక సంచిక

★

వనితాలోకం వ్యాసరచనపోటీ

★

కొత్త సీరియల్ నవల

మల్లెలు-ఎర్రగులాబీలు

ప్రారంభం!

★

సినిమా బాలప్

★

సినిమాతారల వ్యాసాలు

★

ప్రత్యేక కార్టూన్‌లు

★

ఇంకా ఎన్నో ఆకర్షణలు!

... పేజీలు - వెల మామూలే

(... కాపీని ముందుగా రిజర్వ్ చేసుకోండి)

గతస్మృతులు

వింటారు. కాని తను ఉన్నాళ్ళు కాపురం చేసినా యింకా తనకు కావలసింది అడగటానికి భయమే. సంకోచమే. ఇప్పుడు విసిగెత్తి తనూ మొండిగా వాదిస్తోంది గాని యిదివరకు అసలు మాట్లాడేదే కాదు.

లేని నిందలువేసి నానా మాటలు మాట్లాడితే కూడా భరించింది. కాని తనకే వోర్పుపోయింది. ఎప్పుడూ యింతే, అన్న విరక్తి కలిగేసరికి తను మొండిగా తయారయింది. పోనీ నాలా యెందుకు వుండాలి అరుణ జీవితం సుఖంగా గడిచిపోతే అదే చాలు అనుకుంటూ నిట్టూర్చింది.

అరుణ పెళ్ళిలో తనకు నా అన్నవాళ్ళు తనవైపు ఎవ్వరూ లేకపోవడంతో ఊపిరి తీసుకుందుకు కూడా వీలు లేకపోయింది. పిల్లని మూడు నిద్రలకి తీసికొని వెళ్ళిన తర్వాత తనకు తోచనే లేదు. తిరిగి బెజవాడ మూడు నిద్రలకు అరుణతో సుధాకరు ఒక్కడే వచ్చాడు. వచ్చినరోజు సాయంత్రం అరుణను తీసుకొని సినిమాకి ప్రయాణం అవుతూ లాంఛనప్రాయంగా 'చంద్రం నీవు కూడా రావయ్యా' అంటే వాడు సిగ్గుపడి 'నేను రానండి. మీరు వెళ్ళిరండి' అని అన్నాడు. అలా గోరింకల్లా రిక్షాలో వెడుతూంటే తనకు ఎంత సంతోషం కల్గిందని? కాని వెంటనే తన అనుభవం వెన్నుమీద చరిచింది. బుజ్జిని కడుపుతో వుండగా తన పెద్దతల్లి కొడుకు చూట్టానికి వచ్చాడు. రాత్రి భోజనాలు అయిన తర్వాత సినిమాకి బయలుదేర తీసాడు. ఇంకా తన ఆడపడుచులు గాలి వాన కురిపించేరు.

ఇప్పుడు మాత్రం అప్పుడప్పుడు సాధిస్తుంటారు. ఇప్పుడు తనే ఎన్నిసార్లు

అడిగినా భర్త తీసికుని వెళ్లాడు. తను వెడదామనుకుంటే తల్లి సహించదు. పిల్లలు ఎవరైనా తన జీవితం యిలాగే ఉంది. అరుణ అత్తగారింటికి కాపురానికి వెళ్లింది. తనకు కొన్నాళ్లు ఏమీ తోచలేదు.

అమ్మాయికి భర్తతో వాదించి వాళ్లకి నచ్చజెప్పి యిచ్చిపంపింది తను. లేకపోతే ఎంత మంచివాళ్లయితే మాత్రం అన్నమాట చాలమ్మా, అరుణ మనస్సు బాధపడ్డానికి తను జ్ఞానము తెలియని గారాలా పెరిగింది కనుక సర్దుకుపోయింది తన అత్తవారు అన్నమాటలకు.

కాని, ఈమధ్య తనకు మనసు స్థిమితంగా వుండటంలేదు. బుజ్జి నడవ్గా పోవటంతో పగలు కాలక్షేపం పనితో. అయినా రాత్రి పడుకుంటే వాడువచ్చి పిలుస్తున్నట్లే వుంటుంది. ప్రొద్దుటే పదిగంటలకు భోజనంచేసి ఆఫీసుకివెళ్లిన ఆయన సాయంకాలం తిరిగివస్తారు. ఆయన ఆ వున్న కాస్త టైములో ఏమి చెప్పాలను కున్నా అందులోనె విసుగు, చిరాకు. పిల్లలకు మస్తీలు. నా జీవితం లాంటి జీవితం ఎవరికీ వద్దుబాబు' అని సిటూ, రుస్తున్న కామాక్షికి భర్త రామారావు ఆఫీసునుంచి యింటికిరావడం ఆశ్చర్యం కలిగించింది. మంచినీళ్లు పట్టుకొచ్చి 'ఏమిటి యిప్పుడు వచ్చారు. కాఫీపెట్టనా' అని అడిగింది. 'అవును' మా ఆఫీసర్ భార్య వచ్చారు. ఏవ వడి కాఫీపెట్టు వచ్చేటప్పుడు నేను ఆఫీసులో టీపార్టీ యిచ్చి వచ్చాను. ఉన్న ఊళ్లోనే వేసారు అదృష్టం కదూ! ఇదంతా నీ అదృష్టం కామాక్షీ' అంటూన్న భర్త మాటలకు ఉలిక్కిపడింది తను 'నాజీవితం లాంటి జీవితం ఎవరికి వద్దుబాబు' అన్న మాటలు గుర్తువచ్చినప్పుడు నవ్వొస్తుంది. భార్య నవ్వుమాచి తనూ తృప్తిగా నవ్వు కున్నాడు ఆఫీసరు రామారావు. ●

ధర్మపథం... బులుసు వెంకటరమణయ్య

శ్వేతకేతువు ఉద్దాలక మహర్షికి కుమారుడు. ఆ బాలుడు తండ్రి దగ్గరనే సమస్త విద్యలనూ అభ్యసించాడు. దురవగాహమైన ఆత్మ తత్వాన్ని కూడా తండ్రి శ్వేతకేతువుకు బోధించాడు. అన్ని విషయాలూ అతని తలకెక్కాయి గాని ఆత్మ విషయంలో సందేహాలు ఉంటూనే వచ్చాయి.

'ఆత్మ అంతటా వ్యాపించివుంటుం' దని తండ్రి చెప్పగా— కుమారుడికి బాగా బోధపడడంలేదు: 'ఒక్కటిగా ఉన్న ఆత్మ అంతటా ఎలా వ్యాపించి వుంటుంది ?' అని శ్వేతకేతువుకు సందేహం కలిగి, ఆ విషయాన్ని బోధించాలని తండ్రిని ప్రార్థించాడు.

'ఒక పాత్రలో కొంత జలం తీసుకురా' అని ఉద్దాలకుడు అడిగాడు. శ్వేతకేతువు ఒక పాత్రలో నీరు తెచ్చాడు. ఆ నీటిని రుచి చూడమని చెప్పగా. రుచి చూచి 'ఇది శుద్ధమైన జలం! మధురంగా ఉన్నది' అన్నాడు కొడుకు.

'కొంచెం ఉప్పు తీసుకువచ్చి ఆ నీటిలో పడవెయ్యి' అన్నాడు ఉద్దాలకుడు. శ్వేతకేతువు అలాగే చేశాడు. ఉద్దాలకుడు ఆ పాత్రను ఒక మూల ఉంచాడు శ్వేతకేతువుకి తండ్రి అభిప్రాయ మేమిటో తెలియలేదు. మర్నాడు ఉదయం ఉద్దాలకుడు శ్వేతకేతువును పిలిచి నాయనా ! నిన్న నీవు ఆ పాత్రలో వేసి ఉప్పును నీళ్లలోంచి తీసుకునిరా' అని అన్నాడు.

శ్వేతకేతువుకు ఉప్పు కనబడలేదు. అది కరిగిపోయింది కదా!

తండ్రి ఆజ్ఞను నెరవేర్చలేక అలాగే నిల్చిపోయాడు

'పోనీ! ఆ నీళ్లు ఎలా ఉన్నాయో రుచి చూడు' అన్నాడు ఉద్దాలకుడు.

రుచి చూచి 'చాలా ఉప్పగా ఉన్నాయి' అన్నాడు శ్వేతకేతువు.

తండ్రి చూడు, నాయనా! కాస్త ఉప్పు ఈ పాత్రలో వున్న నీళ్లలో కలిసిపోయింది కదా! అంటే—అంతటా వ్యాపించిందన్నమాట ! ఈ విధంగానే ఆత్మ అనే వస్తువు అన్నిటిలోనూ కలిసిపోయి ఉన్నదని తెలుసుకో' అన్నాడు.

శ్వేతకేతువుకు సంతృప్తి కలిగింది.

కాని ఆ ఆత్మయొక్క అనుభవాన్ని ఎలా పొందడమో తెలియలేదు. చెప్తే బోధపడినట్లు తోస్తుంది గాని, ఆలోచించగా ఆలోచించగా అయోమయంగానే తయారవుతుంది అతనికి. దీన్ని గురించి మళ్ళీ ప్రశ్నించాడు తండ్రిని.

'నాయనా! ఆత్మజ్ఞానాన్ని పొందడం ఎలాంటిదో వివరిస్తాను విను ఒక మనిషికి కళ్లకు గంతలు కట్టి, చేతులతో ఆ గంతలు విప్పుకోలేనట్లు చేసి, కాని, విని యెరగని అరణ్యంలో ఎవరో విడిచి పెట్టారనుకో! అప్పుడు అతడేమి చేస్తాడు? దారి, తెన్నూ తెలియక ఇటూ అటూ పరిగెడతాడు. అలాటి సమయంలో ఎవరో దయాతలచి వచ్చి ఆ గంతలు విప్పివేస్తారనుకో అప్పుడు అతడు తనకు దారి తెలియకపోయినా దారులను అడిగి తెలుసుకుంటూ—వనాలూ, పల్లెలూ, గ్రామాలూ దాటి చివరకు తన ఊరు చేరుకొంటాడు. ఆత్మసంగతి కూడా అలాటిదే

అజ్ఞానంతో కొట్టుమిట్టాడుతున్న జనం కళ్లకు గంతలు ఉన్నవాని వంటిది. తనకు లక్ష్యమైన ఆత్మను చేరుకో —అతడు తన గ్రామాన్ని వంటిది. ఆ గమ్యాన్ని చేరక మాలిమైన ప్రయత్నం చేసి దాన్ని చేరుకోవచ్చు. దీ లేదు'

అని ఉద్దాలక శ్వేతకేతువుకు ఎం